

26 miljoner kronor på vift!

Vårt svenska system med gode män är i centrum i denna Börsentext. I en unik granskning har SVT Nyheter gått igenom Länsstyrelsernas samtliga inspektionsrapporter hos kommunernas överförmyndare år 2012-2015. I länsstyrelsernas slumpmässiga kontroller av över 8000 akter har de granskande rapporterna hittat över **26 miljoner kronor**, som inte redovisats. Då har länsstyrelserna bara tagit fram en bråkdel av alla akter som finns att granska...

Någonting måste göras. Professionalisera gode mans-uppdraget? Tydligare krav på utbildning och juridisk kompetens? Ingenting har hänt i Sverige i denna fråga, men i Finland tog staten över ansvaret 1999. Systemet har centraliserats och professionaliserats. I stället för kommunala gode män kom "allmänna intressebevakare" det vill säga statliga tjänstemän, ofta med ekonomisk och juridisk utbildning. Det är statliga rättshjälpsbyråer som ansvarar för denna intressebevakning i Finland.

Vi lånar några röster från en artikel om vårt ämne i tidningen "Revansch" utgiven av RSMH, Riksförbundet för Social och Mental Hälsa, nr 3, 2014.

Ur finskt perspektiv.

Bodil Viitanen på RSMH:s finlandsvenska systerförening Psykosociala förbund:

"Systemet har blivit mer enhetligt och rättssäkert, men på bekostnad av den mänskliga kontakten. Dessutom har Finland en oberoende och hårdare tillsyn, vilket betyder att risken för oegentligheter minimeras. Resultatet är ett mer rättssäkert system som är enhetligt över hela landet, till skillnad från det svenska som fungerar olika bra i olika kommuner. Ett annat problem är att det råder brist på allmänna intressebevakare. Därför tvingas staten köpa in tjänsten av privata vinstdrivande företag. Det har blivit något som folk gör business på. Det oroar mig. Dessutom är det väldigt dyrt för staten."

Samtidigt tycker Bodil att det är bra att systemet har blivit mer rättvist och mindre godtyckligt.

"Nu är det i alla fall sakkunniga som sköter och övervakar förmyndarverksamheten."

Ur svenskt perspektiv.

Jan Wallgren, chef för överförmyndarkontoret i Skövde.

"Problemet är att systemet har stora brister. Det finns för få gode män. Då är det lätt att göra avkall på kvalitén. Ett annat problem är att överförmyndarna sitter på dubbla stolar eftersom de både ska rekrytera och kontrollera de gode männen. När det är ont om gode män blir överförmyndaren ännu mer beroende av dem, vilket gör att tillsynen riskerar att bli sämre."

Agneta Zedell, ordförande i Riksförbundet Frivilliga Samhällsutövare (RFS)

som organiserar de gode männen, är också kritisk.

"Det största problemet som vi ser det, är att många överförmyndare saknar juridisk kompetens. Det betyder att det i princip är lekmän som kontrollerar andra lekmän. Det är inte rättssäkert."

Många med mig blev upprörda när vi såg SVTs redovisning av granskningen av att ingen följer upp rena oegentligheter av vissa gode män. En överförmyndare från norra delen av landet sa rätt in i kameran att man inte kan polisanmäla felaktigheter gjorda av gode män, för då får man inga gode män som vill arbeta. Man baxnar! Är denna överförmyndare kvar i sitt ämbete?

26 miljoner kronor är på vift. Pengar som en gång tillhörde människor som behövde hjälp av "en god man".

(Överförmyndaren är den som anställer gode män och är deras närmaste chef.)

Li Lundberg, präst i Västanfors Västervåla församling
li.lundberg@svenskakyrkan.se